

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:1976/3

Karar Sayısı:1976/23

Karar Günü:13/4/1976

Resmi Gazete tarih/sayı:15.7.1976/15647

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme: Güney Asliye Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu: 4/2/1340 günlü, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 13. maddesinin, Anayasanın 8., 11., 12. ve 36. maddelerine aykırı olduğu savı ile iptali istemine ilişkindir.

I. OLAY :

PTT Denizli Bakım Merkezi Dış Şebeke Başbakıcısı olan sanık hakkında, telefon hattı çekimi sırasında müşterinin tapulu arazisinde bulunan iki badem ağacından birini tamamen diğerini kısmen kesmiş olmasından ötürü, Türk Ceza Kanununun 516. maddesinin ikinci fıkrasının 6 sayılı bendi uyarınca kamu davası açılmıştır. Sanık, kendisine yükletilen suç karşısında; önceden saptanmış olan yönde direklerin dikilmesi ve tellerin çekilmesinde teknik bir zorunluk bulunduğunu, buna engel ya da ileride hatlara zarar verebilecek olan ağaçları budamak ve gerektiğinde de kesmek yetkisinin 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 13. maddesi ile PTT İdaresine tanındığını, hattın geçtiği öteki kesimlerde de bu yetkinin kullanılmış olduğunu bildirerek suçsuzluğunu savunmuştur.

C. Savcısı ise; savunmaya temel tutulan 406. sayılı yasanın 13. maddesinin, mülkiyet hakkına verilen zararları Türk Ceza Kanununun 516. maddesinin kapsamı dışında bırakması ve üstelik bir bedel ödenmesini kabul etmemesi bakımından Anayasanın 8., 11., 12. ve 36. maddelerine aykırı olduğu savında bulunmuştur.

Mahkeme, C. Savcısı tarafından öne sürülen Anayasaya aykırılık savının ciddi olduğu kanısına vararak, Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

III. YASA METİNLERİ :

1- İtiraz konusu Yasa kuralı :

Resmi ceridenin 21 Şubat 1340 günlü sayısında yayımlanmış olan 106 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 13. maddesi :

"Madde 13- Posta ve Telgraf ve Telefon İdaresi, Telgraf ve Telefon hututunun güzergâhına müsadif ve işbu hatların tesis ve inşasına mani veyahut hututu mevcude üzerinde arıza tevlidini bais bulunan ağaçları budamak ve ledelicap zaruret miktarında katetmek hakkını haizdir."

2- İtirazda dayanılan Anayasa maddeleri :

"Madde 8- Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.

Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır."

"Madde 11- Temel hak ve hürriyetler, Devletin ülkesi ve milleti ile bütünlüğünün, Cumhuriyetin, milli güvenliğinin, kamu düzeninin, kamu yararının, genel ahlâkın ve genel sağlığın

Esas Sayısı:1976/3
Karar Sayısı:1976/23

korunması amacı ile veya Anayasanın diğer maddelerinde gösterilen sebeplerle, Anayasanın sözüne ve ruhuna uygun olarak, ancak kanunla sınırlanabilir.

Kanun, temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunamaz.

Bu Anayasa'da yer alan hak ve hürriyetlerin hiçbirisi, insan hak ve hürriyetlerinin veya Türk Devletinin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü veya dil, ırk, sınıf, din ve mezhep ayrımına dayanarak nitelikleri Anayasa'da belirtilen Cumhuriyeti ortadan kaldırmak kastı ile kullanılamaz

Bu hükümlere aykırı eylem ve davranışların cezası Kanunda gösterilir."

"Madde 12- Herkes, dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin Kanun önünde eşittir.

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz."

"Madde 36- Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacı ile kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz."

3 - İlgili Yasa hükümleri :

T .C K. nun 516. maddesi :

"Madde 516- Bir kimse her ne suretle olursa olsun, ahârın menkul veya gayrimenkul malını tahrip veya imha eder veya bozar yahut bunlara zarar verirse mutazarrır olan tarafın şikâyeti üzerine bir seneye kadar hapis ve 20 liradan 50 liraya kadar ağır para cezası ile cezalandırılır.

Eğer cürüm :

6- Dikilmiş bağ çubukları ve meyveli ağaç ve fidanlar ile seyir ve meydan yerlerindeki ağaçlar;

Üzerinde işlenirse failin göreceği ceza üç aydan iki seneye kadar hapis ve 250 liraya kadar ağır para cezasıdır.

Bu fiiller hakkında şikâyetname itasına hacet kalmaksızın dava takip olunur."

IV. İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi, İçtüzüğünün 15. maddesi uyarınca 22.1.1976 gününde Kani Vrana, Şevket Müftügil, İhsan Ecemiş, Ahmet Akar, Halit ZARBUN, Ziya Önel, Ahmet Koçak, Şekip Çopuroğlu, Fahrettin Uluç, Muhittin Gürün, Lûtfi Ömerbaş, Hasan Gürsel, Ahmet Salih Çebi, Adil Esmer ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun katılmaları ile yapılan ilk inceleme toplantısında;

Dosyanın eksiki bulunmadığından işin esasının incelenmesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

V. ESASIN İNCELENMESİ :

İşin esasına ilişkin rapor, itiraz yoluna başvuran Mahkemenin gerekçeli kararı, iptali istenen Yasa kuralı, bununla ilgili yasama belgeleri, konuya ilişkin öteki metinler ve itirazda dayarılan Anayasa maddeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünöldü:

1- İncelemenin kapsamı sorunu :

Esas Sayısı:1976/3
Karar Sayısı:1976/23

Anayasa yargısına egemen olan düşünce, Anayasa kurallarının üstünlüğünü ve dokunulmazlığını sağlamaktır. Anayasa Mahkemesinin görev alanında bu ereğin gerçekleşmesi, Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilecek yasa kurallarının tüm içerik ve kapsamı, ile ele alınıp incelenmesine bağlıdır. Bu temel kuralın sonucu olarak, bakılmakta olan bir kamu davasında uygulanacak yasa kuralına karşı ileri sürülen Anayasaya aykırılık savının, Ceza Yargılamaları Usulü Yasasının 255 maddesinde düzenlenen "bekletici (ön) sorun" kavramından ayrı ve daha geniş bir anlam taşıdığı tartışmasız kabul edilmektedir. Bu bakımdan 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 13. maddesi ile konulmuş olan ve Anayasaya aykırılığı öne sürülen kuralın, ilintili görüldüğü değişik hukuk alanları arasında bir ayırım gözetmeksizin çepeçevre incelenmesi gerekir. Bir başka anlatımla, bakılmakta olan kamu davasında yargılama konusunun, sanığa yükletilen eylemin ceza hukuku açısından suç sayılıp sayılmayacağını, buna göre bir ceza verilmesine yer olup olmadığını saptamaktan ibaret olup suçtan zarar gören kimsenin, kişisel hakları yönünden kamu davasına katılmamış olması nedeni ile, hukuki sorumluluğun yargılama sınırının dışında kaldığı gözönünde tutularak Anayasa Mahkemesindeki incelemenin de bu sınır içerisinde yapılmasına olanak yoktur.

Sonuçta, "406 sayılı Yasanın itiraz konusu 13. maddesinin içeriğinde hukuk ve ceza yönünden ayırım yapılmaksızın incelenmesi gerektiğine, Ahmet Salih Çebi ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun maddenin hukuk yönünden incelenemeyeceği yolundaki karşıoylarıyla ve oyçokluğu ile karar verilmiştir."

2- İtiraz konusu kuralın Anayasaya aykırılık sorunu:

a) Anayasanın 12. maddesi açısından :

İtirazın gerekçesine göre, "Türk Ceza Kanununun 516/6. maddesi (dikilmiş bağ çubukları ve meyveli ağaç ve fidanlar ile seyir ve meydan yerlerindeki ağaçları) kesenleri cezalandırdığı halde, 406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanununun 13. maddesi, PTT idaresinde çalışan sanık için bu eylemi suç olmaktan çıkarmakta ve böylece Anayasanın Kanun önünde, herkesin eşit olduğunu öngören kuralına aykırı düşmektedir."

Şu var ki, Anayasanın 12. maddesinde yazılı "Kanun önünde eşitlik" ilkesi, herkesin, her yönden aynı hükümlere bağlı olması gerektiği anlamına gelmez. Bu ilke ile güdülen amaç, benzer koşullar içinde olan, özdeş nitelikte bulunan durumların yasalarca aynı işleme uyruk tutulmasını sağlamaktır. Kimi yurttaşlar için haklı nedenlere dayanılarak veya bunların durumlarındaki farklılığın doğurduğu zorunluklar dolayısıyla ayrı kurallar konulması halinde eşitlik ilkesinin zedelenmesinden söz edilemez.

Öte yandan, 406 sayılı Yasanın anılan maddesinde söz konusu olan yetki, doğrudan doğruya PTT İdaresine verilmiş bulunmaktadır. Genel olarak İdare, Anayasanın 112. ve sonraki maddelerinde düzenlenmiş olup bu düzenlemede; İdarenin, hak ve yetkileri bakımından bireylerle aynı düzeyde tutulması öngörülmemiştir. Gerçekten İdarenin, kamu hizmetlerini aralıksız yürütebilmesi için, Anayasa sınırları içinde kalmak koşuluyla, gerekli olan kimi yetkilerle donatılması doğaldır. Toplum yaşamında böyle bir görevi bulunmayan bireylere, aynı nitelikte yetkiler tanınmamış olması öne sürülerek Anayasanın 12. maddesine aykırılıktan sözedilmesi doğru değildir. Soyut bir varlık olan İdarenin, bu yetkileri organları durumunda bulunan gerçek kişiler eli ile kullanması, tüzel kişilik doğasının bir gereğidir. O halde, Anayasanın 112. maddesine dayanılarak özel bir Kanunla İktisadi Devlet Teşekkülü biçiminde kurulan PTT idaresine; 406 sayılı Yasanın itiraza uğrayan 13. maddesi ile, Telgraf ve Telefon hatlarının çekimine engel ya da bu hatlarda arıza yaratabilecek olan ağaçları budamak ve gerektiğinde tamamen kesmek yetkisinin

Esas Sayısı:1976/3
Karar Sayısı:1976/23

verilmesinde ve bu yetkinin kullanılmasını gerçekleştiren görevliye Türk Ceza Kanununca ceza sorumluluğu yükletilmemesinde eşitlik ilkesine aykırı bir yön yoktur.

b) Anayasanın 36. ve 11. maddeleri açısından :

Sözü edilen 13. maddenin, mülkiyet hakkını sınırladığı ortadadır. Fakat Anayasanın 36. maddesi ile, mülkiyet hakkının kamu yararı amacı ile Kanunla sınırlanabileceği kabul edilmiştir. Telgraf ve Telefon hatlarının kurulmasındaki kamu yararı ise, ayrıca bir açıklamayı gerektirmeyecek belirginliktedir. Buna verilen önem, telgraf ve telefon haberleşmesini tehlikeye sokmasından kuşkuilanılan elektrik iletim tellerinin geçiş yerlerinin değiştirme hak ve yetkisinin yine aynı Yasanın 11. maddesi ile PTT idaresine tanınmış bulunmasıyla belli olmaktadır.

Kamu yararı nedeniyle kabul edilmiş olan bu yasal sınırlamanın, mülkiyet hakkının özüne dokunup dokunmadığı ayrıca incelenmelidir.

Anayasa Mahkemesinin 8/4/1963 günlü, E : 1963/16, K : 1963/83 sayılı kararında da belirtildiği gitti bir hak ve hürriyetin gayesine uygun biçimde de kullanılmasını son derece zorlaştıran veya onu kullanılmaz duruma düşüren sınırlamalara bağlanması halindedir ki, o hak ve hürriyetin özüne dokunulmuş olması söz konusu edilebilir. 406 sayılı Yasanın 13. maddesinin verdiği yetkiye dayanılarak, telgraf ve telefon hatlarının kurulmasına engel, ya da bu hatlarda arıza yaratabilecek olan ağaçların dallarını budamak ve gerektiğinde ağacı tümünden kesmek mülkiyet hakkının kullanılmasını son derece zorlaştıran veya onu kullanılmaz hale sokan işlemlerden değildir. Çünkü, mülkiyet hakkına özgü öğeler yine malikin elinde durmaktadır. Başkaca bir anlatımla, 13. maddenin PTT idaresine tanıdığı yetki, budanan, ya da kesilen ağaçların yetiştigi taşınmazı, malikin kendi egemenliğinde tutmasına, ondan faydalanmasına ve onu hukuksal işlemlere konu yapmak yetkisine dokunmamaktadır.

Varılan bu sonuç, adı geçen Yasanın tümü içerisindeki eğilime göre denetlenecek olursa, doğruluğu daha da sağlamlaşır. Örneğin, 14. maddesi ile, kişilerin tasarrufundaki arazinin dahilinde, emlak ve müesseselerin haricinde telgraf ve telefon tesisatı inşaatı için hükümete tanınan yetki, "ancak yapılacak tesisat işbu arazi, emlak ve müessesatın istimal ve istifadesini haleldar etmemesi lâzımdır." kuralı ile sıkı sıkıya sınırlanmış bulunmaktadır. Bu kural da gösteriyor ki, telgraf ve telefon hattı tesisinde, mülkiyet hakkının özüne dokunmak düşünülmüş değildir. Bu itibarla, itiraz konusu kuralda, Anayasanın 36. ve 11. maddelerine de aykırı bir yön yoktur.

c) Anayasanın 114. maddesinin son fıkrası açısından :

Asliye Ceza Mahkemesindeki duruşmada C. Savcısı, Anayasaya aykırılık savında bulunurken, Anayasanın 114. maddesi gereğince idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü tutulmasına karşın 406 sayılı Yasanın 13. maddesinde mülkiyete verilen zarar karşılığının peşin, ya da yasadaki, gösterilmesi gereken başka bir biçimde ödenmesinin kabul edilmemiş olmasına değinmiştir. İtirazın gerekçesine geçirilmeyen bu görüş, Mahkemece de, ciddi olduğu kabul edilen sav arasında benimsemiş demektir. Fakat, Anayasaya aykırı olduğu öne sürülen 13. maddede ağaçların budanmasından, ya da kesilmesinden doğan zararların ödenmesini önleyen bir kurala yer verilmemiştir. Bu durumda Borçlar Yasasının, "Haksız Muamelelerden doğan borçlar" a ilişkin genel kuralları uygulanacaktır. O halde, itiraz konusu kural, Anayasanın 114. maddesinin son fıkrasına da aykırı sayılamaz.

SONUÇ :

İtiraz konusu maddenin Anayasaya aykırı olmadığına ve itirazın reddine Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun değişik gerekçesiyle ve redde oybirliğiyle;

Esas Sayısı:1976/3
Karar Sayısı:1976/23

13/4/1976 gününde karar verildi.

Başkan
Kâni Vrana

Üye
İhsan Ecemiş

Üye
Ahmet Akar

Üye
Halit Zarbun

Üye
Ziya Önel

Üye
Abdullah Üner

Üye
Ahmet Koçak

Üye
Şekip Çopuroğlu

Üye
Fahrettin Uluç

Üye
Muhittin Gürün

Üye
Lütfi Ömerbaş

Üye
Ahmet Salih Çebi

Üye
Adil Esmer

Üye
Nihat O.
Akçakayalıoğlu

Üye
Ahmet H. Boyacıoğlu

KARŞIOY YAZISI

Mahkemenin bakmakta olduğu dava ceza davasıdır. Şahsen zarar gören de davaya katılmamıştır. Bu durumda tazminattan söz edilemeyeceğinden, itiraz konusu "406 sayılı Telgraf ve Telefon Kanunu" nun 13. maddesinin yalnız ceza hukuku yönünden Anayasa'ya uygun olup olmadığının denetlenmesi gerekeceği düşüncesi ile hukuk ve ceza tefriki yapılmasına yer olmadığı hakkındaki çoğunluk görüşüne karşıyım.

Üye
Ahmet Salih Çebi

Esas Sayısı:1976/3
Karar Sayısı:1976/23

DEĞİŞİK GEREKÇE YAZISI

Hakkında ceza kovuşturması açılan ve yargılanan sanıktan verdiği zararın ödetilmesini isteyen olmadığı gibi, onu kendi kusurlu eylem sorumluluğundan kurtaran bir yasal hüküm de yoktur.

Buyruğuna uyulan İdare'ye karşı da, bir ödetme isteği davanın konusu değildir.

Açıklanan durumda ve yalnızca buyruk gereği kestiği ağaçlar bedelinin ödetilmesini engelleyecek olan yasal kural, sanık hakkında açılmış ceza davasının sürdürülmesini ve Ceza Yargılamaları Usulü Kanununun 253. maddesinin uygulanmasını durduracak neden değildir.

Mahkeme itirazının reddi, bunun için, gerekir.

Üye

Nihat O.
Akçakayalıoğlu